Alin Ozinian: Türkiye’de tarih tarihçilere bırakılır mı?

Posted on 17/11/2019

“1915’de Ermenilere uygulanan zoraki göç ve katliamların bir imha hareketine dönüşmesi dünyada otuzdan fazla ülkede soykırım olarak adlandırılıyor.

Türkiye’nin Kuzey Suriye’ye askeri harekâtından hemen sonra ABD yıllarca önüne gelen soykırım tasarısını hızla oylayıp onayladı. Bu gelişmenin ardından, Ankara “en rasyonel” teklifini tekrarlamakla yetiniyor: “Tarihi tarihçilere bırakalım, bizim arşivlerimiz açık, kimse Türklere soykırımcı diyemez.”

AKP’nin CHP’li Şükrü Elekdağ’dan, Elekdağ’ın da Ermenistan’ın ilk Cumhurbaşkanı Ter-Petrosyan’dan aşırdığı bu “öneri” artık laf-ı güzaf, bunu kendileri de biliyorlar. Neden? Açalım;

“Soykırım suçunun engellenmesi ve cezalandırılması konvansiyonu” 1948 yılında BM Asamblesi tarafından kabul edilip, 1951 yılının yürürlüğe girmiştir. Bu konvansiyon soykırımın hukuki tanımıdır, tanımı yapan hukukçu Rafael Lemkin Ermenilere yapılan katliamları araştırarak bu suçu tanımlamıştır. Bugün, 137 ülkenin kabul ettiği Ermeni katliamlarından “esinlenerek” ortaya çıkan konvansiyon, tüm ülkelere savaş ve barış durumunda soykırımı durdurma ve cezalandırma hakkı veriliyor.

Dolayısıyla soykırım hukuki bir tanım, tarihi bir olayın bir ülke tarafından soykırım olarak kabul edilip edilmeyeceğine tarihçiler karar vermiyor. Fakat yasa yapıcılar, karar vericiler pek tabii tarihçilerin ortaya çıkardıkları belgelere, araştırmalara ve akabinde yaptıkları yorumlara dayanarak bu karara varabiliyorlar.

İnceleyecek olursanız, tarihçi ve hukukçuların dünyanın farklı ülkelerinde yazdıkları "Ermeni Soykırım literatürü", sadece Türkiye'nin çabaları ve paraları ile üretilen "Soykırım olmamıştır" literatüründen çok geniş, çok kapsamlı ve kullanılan kaynaklar açısından çok daha kaliteli. Dolayısıyla tarihçileri mutlaka yan yana oturtup bu konuyu tartışın demekten daha mantıklı olan öncelikle tarafsız tarihçilerin çalışmalarını sükûnetle incelemek olabilir.

Ne yazık ki Türkiye'de bu konuda yapılan, "Osmanlı ve Türk Tarihi çalışmaları" denen şey aslında, bir milli savunma stratejisi. Bilim ile alakası olmayan bu duruş ne olup ne bittiğini açıklamak yerine "dış güçler – dış hesaplar – dönemin şartları" üzerinden Türkiye'yi mazur gösterecek tezler yaratmaya çalışıyor. Siz de farkındasınız ki pek başarılı olunmuyor.

Peki, her şeye rağmen Türkiye'nin arzu ettiği gibi bu komisyonun kurulduğunu varsayalım. Bu tarihçilerin atamaları devlet tarafından mı yapılacak? Devlet komisyona müdahale etmeyecek mi? Hâlihazırdaki politikalar ile çelişse de sonuç kabul edilecek mi? Konunun araştırılması önündeki yasal engeller kaldırılacak mı? Velev ki bir Türk tarihçi "Evet, bu bir soykırımdır." dese, Türklüğe hakaretten (TCK. M. 301) yargılanmayacağının garantisi olacak mı?

Türkiye'nin hassas milli duyguları, konuyu tarihi bir mesele değil aksine bir seferberlik çağrısı olarak algılayacak hükümet ve muhalefet ve son yıllardaki adaletsizlik mekanizması düşünülünce, bu komisyonun sağlıklı çalışması hayalden de öte.

2000 yılında Emin Çölaşan'ın "Tarih Tarihçilere Bırakılmaz" dediği "Ermeni Olayı" yazısında dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in Ermeni Soykırımı tartışıldığında "Tarihi tarihçilere bırakılması" çağrısını eleştiriyor ve aynen şöyle diyordu: "Ya o tarihçiler evet doğrudur, siz soykırım yaptınız derlerse ne olacak? O zaman ne diyeceğiz?"

Haklıydı Çölaşan. 2001 yılında Gündüz Aktan, Özdem Sanberk, İlker Türkmen gibi isimlerin katılımı ile Türkiye hükümetin onayladığı, Türk-Ermeni Uzlaşma Komisyonu (TARC)

kurulmuş, 1915 olaylarının araştırılması için Uluslararası Geçiş Dönemi Adaleti Merkezi'ne (ICTJ) yapılan başvuru sonucu 2003'te bir rapor yayınlanmıştı. Raporun sonucu "1915'de yaşananlar bir soykırımdır" olunca rapor reddedilmekle kalınmamış aynı zamanda TARC'ın da sonunu getirmişti. Özetle, şu an önerilen mekanizmanın çalışmayacağı, 15 sene önce belli olmuştu.

"Tarihi tarihçilere bırakalım" cümlesini her duyduğumda aklıma 2000 yılında Hulki Cevizoğlu'nun hazırlayıp sunduğu, Fransa Parlamentosu'nda kabul edilen "sözde" Ermeni Soykırımı yasasının ele alındığı 'Ceviz Kabuğu' adlı program geliyor.

Programa ABD'den telefonla katılan Prof. Taner Akçam'ın, ''Türkiye özür dilesin'' sözleri gerginlik yaratmış, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın eşi Semra Özal da programa telefonla bağlanmış çok üzgün ve sinirli olduğunu belirttikten sonra ''Konuştukları, benim gibi hakiki milli duygularla dolu vatandaşları zannediyorum ki çok büyük şekilde rencide etmiştir. Nasıl böyle bir şey teklif edebilir ki? Böyle bir şeyi ben asla kabul etmiyorum ve bunu teklif eden vatan haini insanı da asla affetmiyorum'' demişti.

Semra Özal ezberine o kadar adanmıştı ki, uzun yıllar konu üzerinde çalışan bir akademisyene bile son sözü "Bizim arşivlerimiz açık hepsi incelenebilir" olmuştu. Özal "affetmeyeceği" akademisyenin arşivlerde çalıştıktan sonra bu fikre varmasını kabul etmiyordu anlaşılan.

Tarihi tarihçilere bırakma işinin yapaylığı aslında en şiddetli olarak "İmparatorluğun Çöküş Döneminde Osmanlı Ermenileri" konferansında çıkarılan sorunlar ile kendini gösterdi. 2005 yılının Mayıs ayında Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleştirilecek konferansa izin verilmedi.

Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in konferans katılımcılarını "Milleti arkadan hançerliyorlar" diyerek suçlamasının ardından konferans ertelendi.

Konferansta birtakım değişikliklere gidilip Bilgi Üniversite'sinde, Sabancı Üniversitesi'nin desteğiyle yapılmasına en sonunda izin verilmiş ama konferans gerginlik, korku, davetsiz misafirler, Yusuf Halaçoğlu'nun taşkınlıkları, BBP ve İşçi Partisi'nin domatesli – yumurtalı saldırıları ve protestoları, Kemal Kerinçsiz'in bitmeyen suçlamaları sebebiyle oldukça zor geçmişti.

2007 yılında ise Ermenistan tarafı "Ermenistan-Türkiye ilişkileri: Temel Sorunlar ve Gelecek" başlıklı bir oturum düzenlemiş, Türkiye'den hem resmi görevliler hem araştırmacılar davet edilmişti. Türkiye bu davete icabet etmemiş, konuşulacak bir şey yok yorumu yapılmıştı.

2015 yılında ise uzun süre üzerinde çalışılan "Ermeni Soykırımı: Kavramlar ve Karşılaştırmalı Perspektifler" adını taşıyan konferans Bilgi Üniversitesi'nde yönetimce uygun bulunmadığından yapılamadı. Konunun en iyi uzmanlarından olan Türk ve yabancı akademisyenler zor duruma düşürüldü.

Bu liste son 15 yılda, irili ufaklı yapılması engellen toplantılar, workshoplar, konferanslar ile zenginleştirebilir. "Madem tarihçiler konuşsun diyorsunuz, bırakın konuşsun" diyebilir ama her zamanki gibi cevap alamayız.

Trajikomik olan son günlerde Hrant Dink Vakfı'nın "Kayseri ve Çevresi Toplumsal, Kültürel, Ekonomik Tarihi" konferansına izin verilmediği günlerde bir taraftan batıya meydan okuyarak söylenen "Tarihi tarihçilere bırakalım" sözleri. 1915'de ne olduğu tartışılmayacak, alt tarafı Kayseri'de bir zamanlar Ermenilerin yaşadığı söylenecek bir konferansın bile yasaklanması, aynı gün söylenen sözleri nasıl da ucuzlattı.

Belirtmekte yarar var, durum 20 yıldan bu yana Türkiye basınında yansıtıldığı gibi değil, Ermenistan arşivleri açık, bu arşivlerde çalışan Türkiyeli akademisyenler, araştırmacılar var. Ermeni arşivlerinin kapalı olduğu söylentilerin asılsız olduğu konusunda Doç. Dr. Candan

Badem'in "Ermenistan Ulusal Arşivi Türk araştırmacılara açık" adlı yazısı çok şey anlatıyor.

Halaçoğlu'nun bir zamanlar takıntı haline getirdiği ve "20 bin dolar verelim açsınlar!" dediği Boston'daki Taşnak Parti arşivi ise devlet arşivi değil, özel bir parti arşivi. Kaldı ki parti önceki yıllar bir açıklama yapıp, arzu edenler için arşivin açılabileceğini açıkladı.

Tarihçilere ve araştırmacılara göre arşivler söylenildiği kadar "açık" değiller. En önemli kaynak olan Başbakanlık Osmanlı Arşivi uzun bir dönem "teknik nedenlerle" araştırmacıların kullanımına açılmadı. Arşivde çalışanlar neredeyse sorgulandı, girişlerine izin verilmedi hatta birkaç yabancı araştırmacı bu arşivlerde çalıştıktan sonra Türkiye'ye girme yasağı ile burunu buruna geldiler.

2010 yılında Ayşe Hür kaleme aldığı "Taşnak arşivini bırak, Osmanlı arşivine bak" makalesinde 1915 araştırılırken başvurulması gerekli belgeleri detaylı olarak aktarmış aynı zamanda titizlikle belgelere ulaşımdaki zorlukları açıklamıştı. Konu hakkında oldukça değerli bir özet Hür'ün makalesi.

Son yıllarda Başbakanlık arşivinde ciddi değişiklikler olduğu, çalışma şartlarının rahatladığı doğru fakat bu arşivde içerik yok. Merkez ve taşra arasındaki yazışmalarla ilgili evraklar neredeyse buharlaşmış. Kısaca tehcirin sevk belgelerine sağlıklı şekilde ulaşılamıyor.

Genelkurmay Arşivi zaten kapalı, kaldı ki Başbakanlık arşivinin ilk günden bu güne kadar temizliğe maruz kalmış olabileceği çokça konuşulmuş bir mevzu. Temizlik bir tarafa, "okuduktan sonra yakılsın" ibaresi ile gelen, ya da muhatabı tarafından imha edilen çok sayıda belge olduğu da biliniyor.

Bu belgelerin "yok olması" sadece yabancı tarihçilerin Türkiye'deki kurumlara yönelttikleri bir itham değil. 2015 yılında Murat Bardakçı'nın Türk Tarih Kurumu eski başkanlarından MHP milletvekili Yusuf Halaçoğlu'nu sevk defterlerini gizlemesi ile suçlamasını akabinde

Halaçoğlu'nun Bardakçı'nın "Talat Paşa'nın evrak-ı metrukesi" kitabında gerçek günlükten değil, Genelkurmay'ın yayınladığı bir kitaptan alıntıladığını hatırlayanalar ne demek istediğimi anlayacaklardır.

2014'te "Arşivler tamamen açık demek anlamsızdır" diyen Prof. Ayhan Aktar, Genelkurmay Başkanlığı arşivinin durumuna dikkat çekmiş: "Dışişleri Bakanlığı arşivleri külliyen kapalıdır. Genelkurmay Başkanlığı'nın ATASE diye bilinen arşivi ise kâğıt üzerinde açıktır. ATASE'de çalışmak imkânsızdır. Burada, evrakların orijinallerini görmeniz mümkün değildir. Ön denetim vardır. İstediklerini gösterirler. Böyle arşivcilik olmaz." demişti.

Kaldı ki, Taner Akçam "Ermeni Meselesi Hallolunmuştur – Osmanlı Belgelerine Göre Savaş Yıllarında Ermenilere Yönelik Politikalar" başta olmak üzere farklı kitaplarında bulduğu belgeleri sunmuştu.

2006'da Osmanlı tapu arşivlerinin "Türkçeleştirilerek bilgisayar ortamına alınıp devlet arşivlerine devri" projesiyle ilgili Milli Güvenlik Kurulu'ndan gönderilen Tuğgeneral Elmas imzalı yazıda "Tapu Kadastro'da muhafaza edin ve kullanıma sınırlı açın. Buralardaki bilgiler asılsız soykırım ve Osmanlı Vakıfları mülkiyet iddiaları gibi konularda istismara yol açabilir" denmesi ise belgeler konusunda devletin ne kadar "açık ve korkusuz" olduğunu bir kez daha ispatlamıştı.

Prof. Dr. Baskın Oran, MGK'nin "etnik ve siyasi istismara malzeme" olabileceği gerekçesiyle bu projeye karşı çıkmasını, "Devletin gayrimüslimlerden Müslümanlara sermaye transferiyle ilgili kirli çamaşırların açığa çıkmasını istememesi" olarak yorumlamıştı. Azınlık hukuku uzmanı Avukat Fethiye Çetin: "Böylece, pek çok yerde, pek çok malın geçmişinde Rumlara, Ermenilere, Süryanilere ait olduğu ortaya çıkacak, 1915 öncesinde yerleşik oldukları ve toprak sahipleri oldukları görülecek, bu durum da, devletin bütün resmi tezlerinin tersine, farklı bir tabloyu gösterecek ve dayanaklar zayıflayacaktı." demişti.

Kısaca, sorun sadece belge bulmakta değil, hâlihazırda ulaşılabilen evrakın dürüstçe bilim adına kullanılması.

Anlaşıldığı gibi “Tarihi tarihçilere bırakalım” safsatası aslında “Soykırım dersek, sonra ne isteyecekler?” korkusunu yenmek için sığınılan bir liman.

Hal böyle olunca, canından, malından, toprağından edilen bir halk başına gelenleri önemsizleştiren, geçiştiren, tarihin alakasız bir detayı olarak görerek inkâr eden Türk devleti karşısında ne yapsın? Konferanslarda tartışılamayan, üniversitelerde rahatça çalışılamayan, gazetecilerin tırnak işareti kullanamadan yazamadığı bu gerçeği Ermeniler parlamentolara taşımasın, peki nereye götürsün, nerede konuşsun bu çoktan masaya yatırılması gereken konuyu?

Kaynak: ahvalnews.com